

Dit document is een weergave van de landelijke examenbespreking op 21 mei 2021. Een belangrijke opmerking vooraf: dit document vervangt niet het correctievoorschrift van het CvTE. Het biedt alleen houvast bij de correctie van open vragen. Het officiële antwoordmodel van het CvTE dient te allen tijde te worden gevolgd. Eventuele kritiekpunten ten aanzien van het eindexamen kunnen aan het CvTE worden gemeld.

Tijdens examenbespreking zijn alleen de vragen die discussie opleveren, besproken. Besproken is de redenering die de leerling moet maken om tot een juist antwoord te komen.

De kern van deze handreiking legt uit waaruit het tekstbegrip van de leerling moet blijken. Er zijn antwoorden in het correctievoorschrift die discussie oproepen. De handreiking expliciteert en beredeneert hoe een docent kan bepalen of de leerling laat zien dat hij tekst en vraag heeft begrepen.

Algemene bevindingen examen

- Het is een lang examen met veel teksten, zelfs één meer dan in het vwo-examen, veel leerlingen hebben de laatste vragen af moeten raffelen en tijd om het werk nog eens goed na te kijken ontbrak in de meeste gevallen. Daarbij zaten de tekstoverkoepelende vragen in het laatste deel.
- Bij veel vragen waarbij naar meerdere elementen wordt gevraagd zijn geen deelscores mogelijk, bij enkele vragen is het aantal te gebruiken woorden dan de krappe kant.
- Wij hebben er begrip voor dat het examen uit 2020 is gebruikt, maar daardoor zijn de teksten erg gedateerd. Dit is een complicerende factor voor de leerlingen.
- Daarnaast valt het op dat er relatief veel argumentatievragen in het examen zijn opgenomen.
- Het correctievoorschrift roept beduidend minder discussie op dan voorgaande jaren.

Behandeling van de vragen

Vraag 5

Deze vraag lijkt een citeervraag, maar in het cv wordt geen regelnummer(s) bij het citaat genoemd, het is dus niet helemaal duidelijk of het woord per se letterlijk uit de tekst moet komen of dat de leerling mag parafraseren. Vanwege het ontbreken van de regelnummers bij het antwoord in het cv neigen we naar parafraseren. Immers de leerling laat ook met een parafraze zien dat hij de tekst en de vraag begrijpt. Bovendien staat erbij dat de *kern* van het antwoord...moet zijn, ook hier geen verwijzing naar een citaat, maar ruimte om te parafraseren.

Vraag 12

Bij de antwoordoptie 'dat meerdere ...' moet uit het antwoord moet blijken dat een leerling begrijpt dat het gaat om er samen uit te komen.

Vraag 18

Een leerling moet laten zien, dat kan in allerlei parafrases, dat hij begrijpt dat de waardering

van beide groepen te maken heeft met het meer of minder consequent zijn / de mate van consequent zijn.

Vraag 20

Verwarring ontstaat bij leerlingen, doordat de tekst zelf het woord "veld" zowel gebruikt voor personen (hoofdredacteuren en freelancers) als voor de media in dat veld.

Er is een opmerkelijk verschil tussen de eerste twee antwoordsuggesties en de derde mogelijkheid. De derde mogelijkheid biedt ruimte voor interpretatie.

Het antwoord moet in ieder geval twee elementen bevatten, waaruit de tegenstelling veld – invulling blijkt. Daar zijn veel synoniemen voor.

Vraag 21

Dit is voor de leerlingen een erg lastige vraag. Leerlingen geven vaak voorbeelden, in lijn met de tekst. Het kost de leerlingen erg veel moeite om het antwoord in 20 woorden te geven.

De leerling moet laten zien dat hij heeft begrepen dat bij de derde antwoordmogelijkheid de machtsverhoudingen verhoudingen zijn veranderd, namelijk de verplaatsing van de macht.

Vraag 23

Het valt op dat in het correctievoorschrift de vloggers wel expliciet genoemd mogen/moeten worden.

Uit het antwoord van de leerling moet duidelijk naar voren komen dat deze de tegenstelling tussen traditioneel en modern heeft begrepen.

Vraag 24

Er wordt gevraagd naar het kenmerk en dat wordt gegeven in r.112-115.

Belangrijk is dat leerling in het antwoord laat blijken dat het gaat om de behoefte voelen om nieuws, meningen en verhalen te delen / die willen melden. Hierbij kunnen synoniemen voor behoefte en nieuws gebruikt worden.

Vraag 29

Er wordt geen citaat gevraagd. Vijftien uur werken kan op veel manieren opgeschreven worden. '(Veel) minder werken' i.p.v. 15 uur is dan ook een interpretatie van het geschetste toekomstbeeld en geeft aan dat de leerling de tekst en vraag begrepen heeft.

In de tekst staat: "...zodat we nog maar vijftien uur per week zouden hoeven te werken." Het gaat dus vooral om (veel) minder werken.

Vraag 30

De vraag is zeer misleidend gesteld. Er wordt gesuggereerd dat in alinea 3 t/m 6 slechts drie redenen gegeven worden waarom we zo hard blijven werken en er wordt gevraagd **die** drie redenen te noemen.

Dan blijken het vier redenen te zijn; alle afkomstig uit alinea 3 t/m 5. In alinea 6 wordt nog een reden gegeven waarom we werken. Die wordt weliswaar ingeleid met: "Maar belangrijker nog dan **h**ard te werken, is het gegeven **d**at we werken", wat suggereert dat het hier niet om hard blijven werken gaat, maar dat geldt evenmin (of even veel) voor de andere redenen. Als hard blijven werken het doorslaggevend criterium is, blijft alleen de derde reden uit het cv overeind: geld is een doel op zich geworden.

We vragen ons af waarom alinea 6 moet dan ook gelezen worden voor het antwoord. En waarom is die eerste zin van alinea 6 door de examenmakers toegevoegd aan de oorspronkelijke tekst? (Dit ontdekte een collega vandaag.) De auteurs van de tekst brachten dat onderscheid niet aan. Dat blijkt ook uit de slotalinea waarin zij de vier redenen uit alinea 3 t/m 6 weergeven.

Onze suggestie is dan ook om alle vier de redenen uit de slotalinea 'Of ons idee ...of uit identiteit' (r.104-106) goed te keuren: het rechtvaardigt ons bestaan en geeft ons nut, werk, geeft status, ons werk bepaalt onze identiteit. We leggen deze suggestie voor aan het CvTE.

In de voorgaande examens was een volledige opsomming van voorbeelden in plaats van de kernomschrijving ook goed voor het punt. Dat stellen we bij deze vraag ook voor: als de opsomming bij bolletje 1 (werken moet/is noodzaak) volledig is, scoort de leerling het punt.

Vraag 31

Dit is een complexe vraag, omdat in het cv een oorzaak-gevolgrelatie wordt gelegd die in de tekst impliciet genoemd wordt in het zinsgedeelte 'Het is geen toeval dat ...' (r.79-81). In de vraag zit deze relatie niet: er wordt alleen gevraagd naar de nadelige aspecten van deze denkwijze. Het is logisch dat de leerling de oorzaak-gevolgrelatie uit het cv niet legt.

Onze suggestie is: antwoorden zonder oorzaak-gevolgrelatie of omgekeerde oorzaak-gevolgreactie zijn correct. We leggen dit voor aan het CvTE.

Vaak worden aspect 1 (ongelukkig) en 2 (ongezond) dan ook in één zin genoemd, maar dit kan gezien worden als twee aspecten.

Vraag 32

Dit is een lastig geformuleerde vraag, leerlingen moesten de tekst doorspitten voor het juiste antwoord. Geen wonder dat veel leerlingen deze vraag oversloegen en er later geen tijd meer voor hadden.

Er zijn veel parafrases mogelijk die de kern van het antwoordmodel raken: werk-identiteit / geen werk-volwaardig deelnemen.

Vraag 33

De vraag vraagt naar twee losse zaken. 1. Benoem de twee groepen dieren EN 2. Leg uit waar die voor staan. Dit leidt niet zonder meer tot de formulering in het antwoordmodel waarin de punten alleen gegeven mogen worden als elke groep dieren expliciet apart verbonden wordt met waar deze voor staat. Leerlingen geven ook in deze volgorde van de gestelde vragen antwoord, maar nu kunnen daar geen punten voor toegekend worden. Onze suggestie is om de volgende mogelijkheid ook te belonen.

- Dieren in het wild tegenover dieren in gevangenschap 1p
- Mensen met een basisinkomen vs mensen met werk 1p

Deze suggestie leggen we voor aan het CvTE.

Vraag 36

De vraagstelling is helder. Citeren is niet vereist. Als de leerling antwoorden geeft die synoniem zijn aan de antwoorden in het cv, dan blijkt daaruit voldoende begrip van tekst en vraag.

Standpunt

Uit het antwoord van de leerling moet blijken dat deze ziet dat basisinkomen het onderwerp is van deze argumentatie.

Argument 3 en subargument 3.1 lijkt te veel te vragen van de leerlingen: bijna alle leerlingen draaien deze om. Wellicht is er tijdgebrek geweest, waardoor leerlingen niet de tijd genomen hebben hun argumentatie te controleren.

Argument 4

Als de leerling in zijn antwoord laat zien dat er niets verandert, dan heeft deze de argumentatie begrepen.

Vraag 39

Deze vraag is verwarrend, doordat er staat 'Leg uit ...', terwijl wordt bedoeld 'Beschrijf ...'. Bij antwoord fragment 1 moet blijken dat er een positieve houding is t.o.v. het basisinkomen.

Bij antwoord tekst 4 moet blijken dat er negatief over gedacht wordt.

Duidelijk moet zijn over welke tekst de leerling het heeft.

Vraag 40

Opvallend is dat in het antwoordmodel zowel 'de visies liggen in elkaars verlengde' als wel 'de visies zijn hetzelfde' staat. Dit is niet gelijk aan elkaar.

Maximaal twee zinnen houdt ook de mogelijkheid van zinsgedeelten open.

De leerling begrijpt de tekst en de vraag, als uit het citaat blijkt dat werk een existentiële rol vervult.

Vraag 41

Deze vraag valt op omdat de leerling een extra stap moeten maken om tot het juiste antwoord te komen. Deze vraagstelling zou - in verband met het aantal te nemen denkstappen - niet meer aan het einde van het examen moeten worden opgenomen.

Uit het antwoord van de leerling moet blijken dat er volgens tekst 4 niets verandert, terwijl volgens tekst 3 voor ongewild werklozen een oplossing gevonden wordt / er iets ten goede verandert.

Aan deze handreiking werkten mee:

Leden van Levende Talen Nederlands:

Esther Hoekstra
Sylvia Lansbergen
Peter van Arum

Marijke Potters
Mik Leijssius
Mireille Oostindie

Mirjam Turkstra
Rianne Vlooswijk
Peter Lindenburg
Geert van der Burg
Herma van den Brand
Astrid Willemse

Ariane Linnert
Sarah Mulders
Margreeth Krommendijk
Ton Philipsen
Regina Buijze
Petey Peeters

Vanwege bestuur Levende Talen Nederlands:

Margot van Houwelingen, Hanneke Gerits, Robert Chamalaun, Ine De Mulder en Rinke Klouwen